

sijem v drhtenje bitja, me vzame / v brezkončno ledenost svetlob in omame, / da sredi telesa otrpne — v kristal.« (Iz pesmi »Poetika kristala I«, str. 76.)

Vladimir Memon je pesnik čudeža človeškega življenja. Pesnik biti. Temeljno sporočilo njegove pesmi je »čutiti-da-sem, stisnjeno, no, / do zadnjega živca, presvetljen in ves trden, / sam s sabo in ves v sebi« (iz pesmi »Jedro v maternici mene«, str. 31 — 32).

Vladimir Memon je pesnik čudežnega žarenja sveta in vseh stvari. Pesnik biti: »Tako razbit med / povsod, tu in nikjer, zažarijo podobe / resničnosti iz tukaj, iz časa in še druge, / ne sanjske niti od tu, a resnične / v-prav-zdaj, ker so.« (Iz pesmi »Jedro v maternici mene«, str. 31.)

Vladimir Memon je pesnik biti. Biti, ki je prostor lepote: »Lepota, / neizmerno / skromna in potrpežljiva, enaka / kamnu / ali vstopu dotika / v dotik, v bitje; / lepota, ki ne rodi dneva, / ki ne ustavi smrti; lepota, ki je več, / ki je del, morda najmanjši, / najskritejši, vsega.« (Iz pesmi »Na dvoru kralja Minosa, Knosos«, str. 101.)

Boris A. Novak

VLADIMIR KOVAČIČ, BELE NOČI IN NEKOLIKO ČRNI DNEVI

Avtohtoni, romantično - impresionistični literarni odtisi leningrajskih dimenzij, povsem sinhronih; lahkotno reportažnih, izkustvenih, a ne dokumentarnih, izpod peresa slovenskega avtorja Vladimira Kovačiča se zde že zaradi specifične lociranosti, a hkrati razvidne nezraščeniosti z življenjem (in zgodovino) mesta, za naše literarne

(* Vladimir Kovačič, Bele noči in nekoliko črni dnevi, DZS Ljubljana 1979, zbirka Nova proza, opremil Vili Vrhovec, str. 198)

razmere nekaj posebnega, redkega in privlačnega spričo pričakovani postopnega poglobljanja v srčiko neke tuje, a vendar dovolj znane in predstavljive družbe, tudi brez pisateljevih »odkrivajočih« prizadevanj.

Bržda gre v Belih nočeh in nekoliko črnih dnevih z njihovo jesensko-zimsko leningrajsko atmosfero, kot jo doživljata slikar F. M. in študentka glasbe, pianistka Prepelička, s svojo študentsko ljubeznijo, tipajočo, nezahtevno, niti ne usodnostno pretresljivo, elementarno, prej prijateljsko, neproblematično, zunaj refleksij, kriz, dvomov, le za stopnjo odkrivanja tujine, njenih značilnosti in zakonitosti. A takoj moramo pristaviti: vsakršna zgodovinska, družbenopolitična, s tem pa tudi v literarnem postopku: analitična, deklarativna pisava, bi Kovačičevemu tekstu zmanjšala tisti literarno oblikovalni potencial, ki ga avtor zahteva zase kot alternativo politični reportaži. Bele noči so najprej in predvsem literatura, šele nato, skozi reportažne elemente pripovedi, zapis o Leningradu in Sovjetski zvezi. In naprej: avtor tuje dežele ne obravnava politično, prej bi rekli, da je družbena verifikacija ali njeno prepoznavanje brez prave sestavne teže in pomena. Morda bi še najbolj ustrezala oznaka turistično-študijski način pristopa in vstopa v sovjetsko družbo, brez poglobljanja vanjo in prave resonance z njo.

Odnos med F. M. in Prepeličko, dokaj idiličen prav zaradi svoje precejšnje iztrganosti (in neodvisnosti) od vsakršnih prozaičnih komponent odnosa med obema protagonistoma, pritegne sicer v svoj krog tudi druge like, predvsem iz umetniško-bohemskega življenja (Gončarov, Maša, Paša, Rafael) in tipe uradnega, upravnega aparata (Dolgožata), vendar brez razvidnejših epskih in romanesknih funkcij.

Vladimir Kovačič je delo podnaslovil kot humoreske. Groteskne, fantastične, ironične elemente (tapeta z Le-

ninom, umetno konjsko meso, Vivaldi na trgu San Marco, pornografski film v cerkvi, avtomatski fotoaparati in posledice) izrablja bolj za neke vrste kritično refleksijo o doživljenem svetu (omejenih možnosti ljudi v konkretni družbi) kot pa zgolj v stilne, kompozicijske namene. Potemtakem išče avtor tudi dotikališča s tistimi izpostavljenimi predeli javnih oblik leningrajskega utripa, ki bi jih nemara smeli (a ni nujno) posplošiti v širše zakonitosti sovjetske družbe. Kovačič ostaja svoboden v svojih zapisih, brez zavezujoče deklarativnosti, s prednostjo tujca, ki bo po »prodoru« v tujino »neomadeževan« zapustil njen začasni objem, in če od tega kaj ostane, je to dokaz, da ta stik ni bil brez notranje (bolj kot zunanje) angažiranosti.

EVALD FLISAR, TISOČ IN ENA POT

Bržkone bo Flisarjevo potopisno delo Tisoč in ena pot* po Gorjupovem Kitajskem dnevniku najbolj brano izvirno slovensko potopisno delo v zadnjih letih. Navadili smo se že, bralsko kajpada, na prednostno vrednost domačega prodora v svet, ne glede na vprašanje, ali je s tem komponenta verifikacije tehtnejša pri domačem ali tujem delu oziroma avtorju. Zdi se, da bi (nepreverjeni) odgovor dal prednost naši izkušnji sveta, kajpada zaradi skupnega izhodišča, iz katerega stopata v »ocean svetovnih pustolovščin« tako bralec kot avtor. Slovenski prodor v svet je, če ga prepoznavamo v izključno pustolovski funkciji, tako kot pri Flisarju, vedno razpet med izhodiščem in ciljem, potjo in vrnitvijo, izkušnjo in njeno aktualizacijo.

Popotovanje po razsežnem vzhodnem svetu med Indonezijo, Malezijo,

(* Evald Flisar, Tisoč in ena pot, Pomurska založba Murska Sobota 1979, opremil in tehnično uredil Franc Mesarič, fotografije Evald Flisar, str. 509)

Singapurom, Tajsko, Laosom, Burmo, Nepalom in Indijo, povsem neobremenjeno s kakršnim koli političnim ali znanstvenim poslanstvom in tudi brez pravega globljega, konkretnega raziskovalnega namena, razen izkustvenega, kulturnega, duhovno-zgodovinskega, deloma političnega, etnološkega, tudi socialnega, in s predvsem reportažnim, v posameznih pasusih tudi esejističnim pristopom (izogibamo se sodbi, koliko so vse predstavitev pravilne) je bralsko privlačno. Predvsem so za delo značilne naslednje odlike ohranjanja pustolovsko veristične reportaže, konfrontacij evropske in azijske civilizacije (kulture) tudi skozi neuspele poizkuse, samoprevare o (ne)možnosti stapljanja s tradicijo vzhodnih načinov bivanja (in opisov bumerangov), odkritosti do tistih (ne)moralnih tem, (čeri in norm), ki zlasti Slovcem krnijo reportažni domet in z lažno moralnostjo v precejšnji meri odločajo o (ne)pristnosti in (ne)identiteti kake dežele oziroma njenega življenja, količine informacij politično-zgodovinske in kulturne narave, in naposled zaradi angažiranega, osebno prizadetega in zavzetega pristopa z ustrezno spretno stilno-jezikovno izdelanostjo.

Evald Flisar opisuje svoje doživljaje v deželah, ki so zaradi lastne dandanašnji aktualno-politične prisotnosti v širši evropski zavesti še toliko bolj zanimive. Vsaj implicite so navzoče v delu tudi z lastno trenutno in polpreteklo politično segmentacijo, kar nemara daje pripovedi, na straneh, kjer je izpostavljena politična komponenta, videz družbenopolitičnega angažmaja, ne da bi kajpada pričakovali avtorjevo vrednotenje in opredeljevanje za ta ali oni sistem, vlado, oblast. Bržda je v ospredju Flisarjev izostreni občutek za naravni tok stvari, etos in humanizem, tako kot ga sam prinaša v tuji svet. In če vse bolj spoznavamo, da se ta v svojih človeških postavah niti ne razlikuje